

Asia: VN/33074/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kannatamme alkoholilain muuttamista mahdollistamaan alkoholijuomien toimituksen vähittäiskaupasta asiakkaille. Nyt tehty lakiesitys sisältää kuitenkin kotiinkuljetuksen lisäksi alkoholin vähittäismyyntilupaan liittyviä perusteettomia ja perustelemattomia tiukennuksia, jotka vaikeuttaisivat merkittävästi niin vähittäiskaupan kuin tapahtuma-alankin toimintaa.

Hallituksen esitys laiksi alkoholilain muuttamisesta sisältää paljon tekniseltä näyttäviä muutoksia, jotka eivät liity alkoholin kotiinkuljetuksiin ja jotka tosiasiallisesti vain vaikeuttavat alkoholin verkkokauppaa nykytilanteeseen verrattuna, asettavat kotimaiset toimijat huonompaan kilpailuasetelmaan ulkomaisiin verkkokauppoihin nähden ja jäykistävät lainsäädäntöä tarpeettomasti.

K-ruokakaupat toteuttavat alkoholin myynnin vastuullisesti. Mahdollisuus ostaa alkoholijuomia ruokaostosten lomassa helpottaa asiakkaiden arkea. Kotiinkuljetukset mahdollistava muutos on asiakkaiden näkökulmasta positiivinen, sillä se mahdollistaa alkoholipitoisten juomien tilaamisen verkkokaupasta osana muita elintarvikehankintoja.

Lakiesityksen johdantotekstissä väitetään virheellisesti, että muutoksella mahdollistettaisiin alkoholin verkkokauppa. Tosiasiallisesti alkoholin verkkokauppa on jo tällä hetkellä sallittua siten, että asiakas noutaa verkossa tilaamansa alkoholijuoman myymälästä. Esityksen muutos nykytilaan koskee alkoholin kotiinkuljetusta, ja muutoksen sisältö tulisi rajata koskemaan nimenomaan kotiinkuljetusta, ei muuttaa jo vakiintuneita oikeusohjeita muun myynnin osalta.

Yksityiskohtaisesti lausumme esityksestä seuraavaa:

3 § määritelmiä on muutettu aiheetta koskemaan myös muuta alkoholin myyntiin liittyvää kuin kotiinkuljetusta. Kohdissa 11 ja 12 ehdotetaan tarkoitettavaksi alkoholin vähittäismyynnillä ja anniskelulla myös maksun vastaanottamista alkoholijuomista. Perusteluissa väitetään virheellisesti, että tarkoitus on korjata lainsäädännön epäselvyyttä. Tosiasiassa nykyiset oikeusohjeet ovat selviä. Oikeusohjetta on noudatettu ongelmitta kymmeniä vuosia ja se on vahvistettu KHO:n ennakkoratkaisussa 2024:90. Vaikuttaa siltä, että aluehallintovirastot ja Valvira ovat pyrkinet vaikuttamaan lainsäädäntöön oman virheellisen laintulkintansa tultua kumotuksi Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa. Ehdotetun muutoksen vaikutuksia ei ole selvitetty, ja ne johtaisivat tiukasti tulkittuna esimerkiksi vuokratyövoiman käytön kieltämiseen maksun vastaanottamisessa. Ehdotamme maininnan maksun vastaanottamisesta poistettavaksi kohdista 11 ja 12, ja alkoholin myynnin määritelmän pitämistä ennallaan. Kesko Oyj:n lausunnossa esitetty 3 §:n 11-kohdan muotoilu näyttää mielestämme toimivalta.

17 a 2 momentissa esitetään lupaviranomaiselle laajat valtuudet määrätä toimilupaan haltijakohtaisia erityisehtoja. Laajat ja väljästi määritellyt valtuudet voivat johtaa mielivaltaisiin ja alueellisesti eroaviin lupaehtoihin. 3 momentissa ehdotetaan 2 momentin ehtojen oikeasuhtaista mitoitusta. Viranomaistoiminnan ennakoitavuus ja lainmukaisuus eivät edellytä 2 ja 3 momenttien säätämistä, joten esitämme ne jätettäväksi tarpeettomina pois.

35 § ensimmäisessä momentissa rajataan alkoholijuomien myynti ja luovutus tapahtumaan hyväksytyssä vähittäismyyntipaikassa, joka rajoittaa verkkokaupan toteutusta tarpeettomasti. Ehdotamme viittauksen hyväksytyyn vähittäismyyntipaikkaan poistettavaksi.

Samassa momentissa viitataan vähittäismyyntiluvan haltijaan tai tämän henkilökuntaan. Henkilökuntaa ei ole selkeästi määritelty, jolloin vaarana on viranomaisten mielivaltainen tulkintamahdollisuus. Vähittäismyyntiluvan haltija voi nykyisten vakiintuneiden oikeusohjeiden mukaan käyttää myyntitapahtumassa myös muuta kuin omaa henkilökuntaa, joten esitys muuttaisi koko vähittäismyynnin logiikkaa nykyisestä. Esitämme viittauksen ”tämän henkilökuntaan” poistettavaksi. Edelleen esitämme, että momentin lopussa oleva vaatimus toimitusluvan haltijan nimen ja lupanumeron ilmoittamisesta ostajalle poistetaan tarpeettomana. Ostaja ei käsityksemme mukaan tarvitse toimitusluvan haltijan yksityiskohtaisia tietoja, eikä toimitusluvan ehtojen valvonta voi kuulua ostajalle.

Pykälän kolmannen momentin vaatimus ostajan vahvasta sähköisestä tunnistamisesta verkko-oston yhteydessä ei ole teknisesti yksinkertaisesti toteutettavissa ja se johtaa alkoholin ostamisen anonymiteetin murtamiseen verkkokaupassa. Ostajan ikä ja muut myynnin edellytykset tulee myös kotiinkuljetuksissa varmistaa alkoholia luovutettaessa, jolloin ennakkoon tapahtuva vahva tunnistautuminen tilaushetkellä on tarpeetonta. Vahva tunnistautuminen on ongelmallinen myös verrattaessa kotimaisen kaupan toimintaedellytyksiä ulkomaisiin verkkokauppoihin, joiden toimintaan vaatimus ei tulisi vaikuttamaan. Ehdotamme vaatimuksen vahvasta sähköisestä tunnistautumisesta poistettavaksi tarpeettomana.

35a § rajaa toimitusluvalla toimitettavien alkoholijuomien vahvuutta. Lainsäädännön yksinkertaistamiseksi ja mahdollisten tulevien muutosten tekniseksi helpottamiseksi esitämme prosenttirajojen poistamista tästä kohdasta. Pykälään voidaan kirjata asia siten, että toimitusluvalla saadaan toimittaa enintään alkoholin vähittäismyyntiluvassa tarkoitettuja alkoholijuomia. Tällöin vähittäiskauppa saisi myydä kotiintoimituksella niitä juomia, joita se saa myydä noudettunakin.

37 § 5 momentissa esitetään toimitusmyynnin kiello-oikeutta. Kiello-oikeuden käyttämistä ei ole esityksessä määritelty tarkemmin, mutta lakiesitykseen on lisätty uusi 39 § 3 momentti, jossa kiello-oikeuden valvonta annetaan toimitusluvanhaltijan ja hänen henkilökuntansa valvottavaksi. Onko lainsäätäjän tarkoituksena rakentaa yleinen kaikille toimitusluvanhaltijoille avoin tietokanta kiello-oikeuden käyttäjistä vai edellyttää toimitusluvanhaltijakohtaista kiello-oikeuden valvontaa, jolloin kiello-oikeuden käyttäjän olisi kiellettävä kotiintoimitus erikseen kaikilta toimitusluvanhaltijoilta? Esitämme kiello-oikeutta koskevan maininnan poistamista tarpeettomana. Kiello-oikeuden voi jokainen mainittu taho toteuttaa itse olemalla tilaamatta alkoholia kotiinkuljetuksella.

38 § 2 momentin maininta luvanhaltijan määräämästä luvanhaltijan edustajasta on tarpeeton lisäys, joka ei millään tavalla selvennä tai paranna nykyisin voimassa olevaa ja toimivaa käytäntöä. Momentti voi pahimmillaan johtaa mielivaltaiseen tulkintaan esimerkiksi vuokratyövoimaa käytettäessä. Luvanhaltija vastaa myynnistä lain, lupaehtojen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti. Esitämme 38 § 2 momentin poistamista tarpeettomana ja perustelemattomana.

40 § 2 momentissa toistuu vaatimus alkoholijuoman ostotapahtumassa tapahtuvasta vahvasta sähköisestä tunnistautumisesta. Esitämme kohdan poistamista tarpeettomana, sillä toimitusluvanhaltijan ja tämän henkilökunnan on varmistettava ostajan ikä ja muut lain edellytykset ennen alkoholijuoman luovuttamista.

Ahtola Mikko
K-kauppiasliitto ry